

Informacja nt. zatrudniania cudzoziemców w Polsce

Główne wnioski:

- **W 2015 r. kontynuowany był wzrost zatrudnienia cudzoziemców w Polsce, w szczególności w zakresie podejmowania pracy bez zezwolenia - na podstawie oświadczenia podmiotu o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi. Rok 2015 był rekordowy zarówno pod względem liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemca jak i zarejestrowanych oświadczeń¹. Dane z początku 2016 r. wskazują na kontynuację trendu wzrostowego².**
- **W dalszym ciągu rośnie udział obywateli Ukrainy w liczbie wydanych zezwoleń i zarejestrowanych oświadczeń (obecnie to odpowiednio ok. 77% i niecałe 98%).**
- **Zapotrzebowanie na pracę rośnie w większości branż, szczególnie silny wzrost odnotowywany jest w budownictwie i transporcie. Coraz aktywniejszą rolę w zatrudnianiu cudzoziemców odgrywają też agencje zatrudnienia.**
- **Największe zapotrzebowanie na pracę cudzoziemców występuje w województwie mazowieckim – tego regionu dotyczy ok. 49% wydanych zezwoleń i ok. 40% zarejestrowanych oświadczeń. Obserwowany jest jednak stopniowy wzrost znaczenia innych regionów.**
- **Należy zwrócić uwagę, że coraz większa liczba cudzoziemców może pracować na innej podstawie niż zezwolenie na pracę cudzoziemca czy oświadczenie o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi. Można tu wskazać np. obywateli UE, cudzoziemców posiadających zezwolenie na pobyt czasowy i pracę (oraz niektóre inne zezwolenia na pobyt czasowy), cudzoziemców posiadających zezwolenie na pobyt stały lub którym udzielono ochrony międzynarodowej.**
- **Cudzoziemcy stanowią marginalną liczbę wśród zarejestrowanych bezrobotnych i tylko nieliczni z nich posiadają prawo do zasiłku.**

---

¹ Należy pamiętać, że w rzeczywistości liczba cudzoziemców, którzy podjęli pracę w Polsce na podstawie zezwoleń lub oświadczeń jest niższa, z przyczyn takich, jak np.: rezygnacja cudzoziemca z przyjazdu do Polski, odmowę wydania wizy przez konsula, rejestracja więcej niż 1 oświadczenia lub wydanie więcej niż 1 zezwolenia na 1 cudzoziemca czy niestawienie się cudzoziemca w miejscu pracy.

² Wśród przyczyn wskazywać można: utrzymujący się wzrost gospodarczy, spadające bezrobocie oraz zmniejszającą się liczbę osób w wieku produkcyjnym.

ZEZWOLENIA NA PRACĘ CUDZOZIEMCÓW

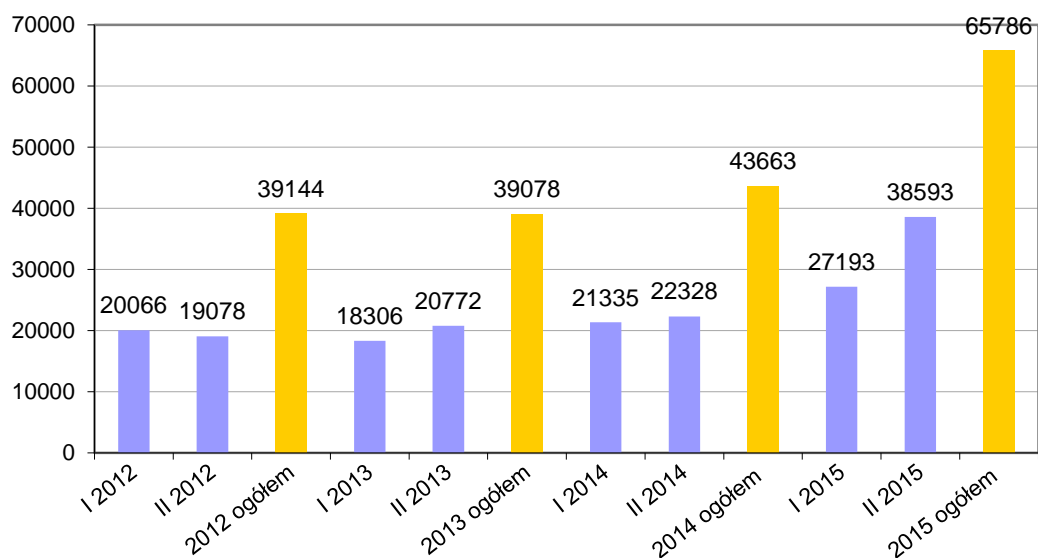
1) W 2015 r. wydano 65 786 zezwolenia na pracę cudzoziemca, co stanowiło w stosunku do 2014 r. wzrost o niecałe 51%. Liczba wniosków o wydanie zezwolenia, złożonych w 2015 r. wyniosła 74 149 (wzrost o 72%). Wzrost liczby wydawanych zezwoleń utrzymuje się także w 2016 r. – w I kwartale wydano już ok. 23 tys. zezwoleń (wzrost o 74% w porównaniu do I kwartału 2015 r.).

Tabela 1. Liczba zezwoleń na pracę wydanych w latach 2010 – 2015 oraz stopa wzrostu w poszczególnych latach

lata	liczba wydanych zezwoleń	zmiana (%) w stosunku do roku poprzedniego
2010	36622	24,82%
2011	40808	11,43%
2012	39144	-4,08%
2013	39078	-0,17%
2014	43663	11,73%
2015	65786	50,67%

Źródło: MPiPS

Wykres 1. Liczba wydanych zezwoleń na pracę w latach 2012 - 2015 (dane za półrocza oraz pełne dane roczne)

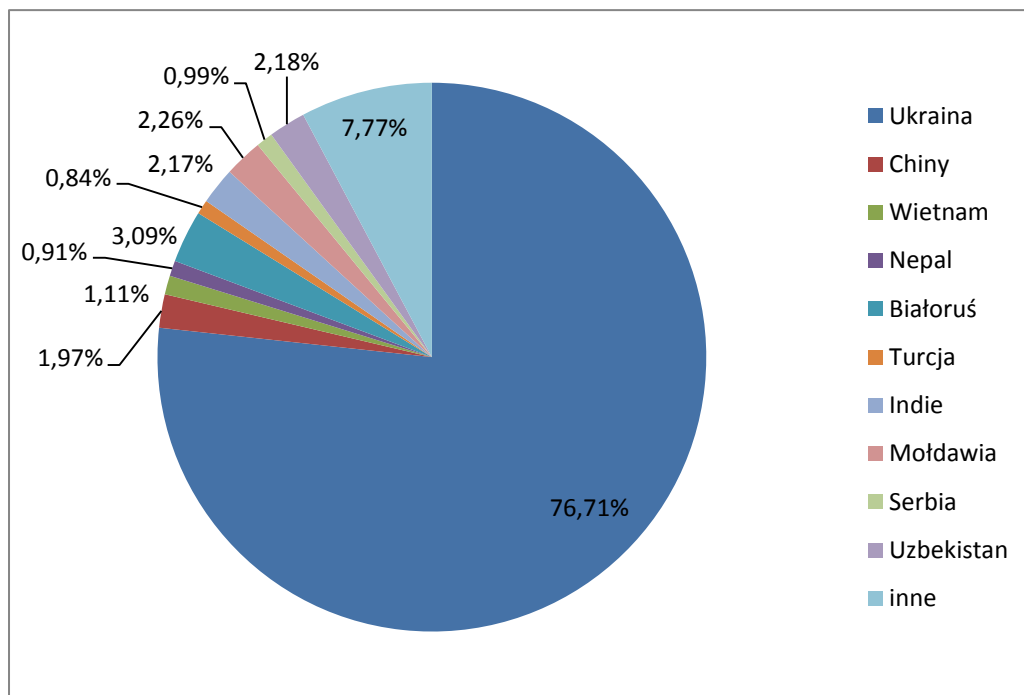

2) Podobnie jak w latach poprzednich, największa liczba wydanych w 2015 r. zezwoleń na pracę przypadła na województwo mazowieckie – prawie 49,41%, ale uległ on wyraźnemu zmniejszeniu (w roku 2014 było to 56%). Udział pozostałych województw nie przekraczał 10%. Województwa o relatywnie znaczącym udziale zezwoleń to małopolskie (9,6%), pomorskie (6,3%), wielkopolskie (5,5%) oraz dolnośląskie i kujawsko-pomorskie (po ok. 5,1%).

3) Podział zezwoleń na pracę ze względu na obywatelstwo cudzoziemca wskazuje na coraz silniejszą dominację pracowników z Ukrainy. W 2015 r. w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń 77% (50.465 zezwolenia) dotyczyło tej grupy (w 2014 było to ok. 60%,

w 2013 - 52%, 2011 – 46%, 2009 – 32%). Dalsze w kolejności państwa pochodzenia cudzoziemców to: Białoruś, Mołdawia i Uzbekistan. Widocznie zmniejszyło się znaczenie migracji zarobkowej relatywnie ważnych, jak tej pory, grup cudzoziemców z Dalekiego Wschodu – Chińczyków i Wietnamczyków. W 2014 r. zezwolenia wydane w związku z pracą obywateli Wietnamu i Chin stanowiły kolejno 5,43% i 4,89% wszystkich wydanych zezwoleń (drugie i trzecie miejsce pod względem liczebności). W 2015 r. odsetek zezwoleń wydanych obywatelom Chin i Wietnamu w ogólnej liczbie zmniejszył się do 1,97% i 1,11%.

Wykres 2. Zezwolenia na pracę cudzoziemców wydane w 2015 r. według 10 najliczniej reprezentowanych obywatelstw (udział procentowy)

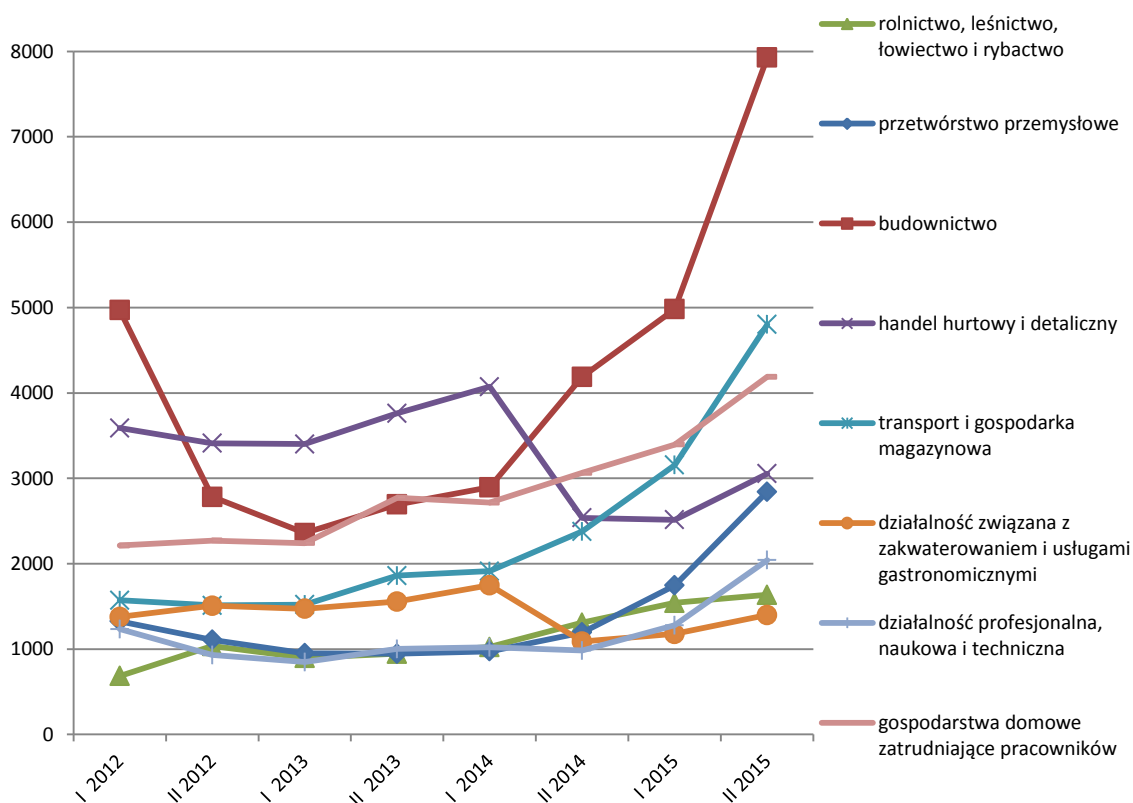
4) Dane dot. liczby wydawanych zezwoleń w wartościach bezwzględnych wskazują na wzrost w większości branż w 2015 r. Dane dot. udziału poszczególnych branż w ogóle wydanych zezwoleń wskazują na wzrost znaczenia budownictwa, transportu i przetwórstwa przemysłowego oraz spadek udziału zezwoleń dla sekcji handel oraz działalność hotelarsko-gastronomiczna, w porównaniu do 2014 r. Najwięcej zezwoleń w 2015 r. wydano w sektorach: budownictwo – 12 911 (19,6%), gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników – 7 585 (11,5%), transport i gospodarka magazynowa – 7 957 (12,1%) oraz handel hurtowy i detaliczny – 5 570 (8,4 %) ³.

³ Wg danych gromadzonych w ramach statystyki publicznej ok. 25% zezwoleń nie ma przypisanej informacji o sekcji PKD.

Tabela 2. Udział procentowy wybranych sekcji PKD w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń (2012 – 2015 r.)

lata	Liczba wydanych zezwoleń na pracę	z ogółem według wybranych sekcji PKD							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel hurtowy i detaliczny	transport i gospodarka magazynowa	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
2012	39144	4,4%	6,2%	19,8%	17,8%	7,8%	7,3%	5,5%	11,4%
2013	39078	4,7%	4,8%	12,9%	18,3%	8,6%	7,7%	4,7%	12,8%
2014	43663	5,3%	4,9%	16,2%	15,1%	9,8%	6,5%	4,5%	13,2%
2015	65786	4,8%	6,9%	19,6%	8,4%	12,1%	3,9%	5%	11,5%

Wykres 3. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców w Polsce w okresie I półrocze 2012 r. -II półrocze 2015 r. (najczęściej występujące sekcje PKD)

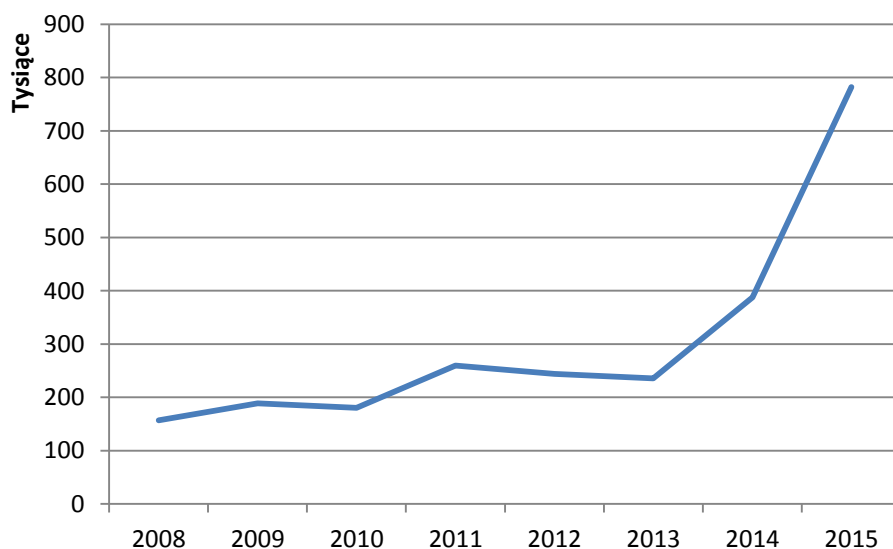
5) Wśród najbardziej popularnych zawodów, dla których wydawano zezwolenia na pracę cudzoziemca w 2015 r. znalazły się: pomoce domowe, tynkarze, kierowcy samochodu ciężarowego, kierowcy ciągnika siodłowego, zbrojarze, rozbieracze – wykrawacze, spawacze, glazurnicy, pracownicy do prac prostych gdzie indziej niesklasyfikowani, przedstawiciele handlowi, pomocnicy robotnicy budowlani, cieśle i operatorzy maszyn do przetwórstwa mięsa.

6) Liczba decyzji o odmowie udzielenia zezwolenia na pracę wzrosła o 124 % w porównaniu do 2014 r. (z 393 do 884) . Liczba decyzji o uchyleniu zezwolenia na pracę wzrosła w porównaniu do 2014 r. o 27% (z 8 712 do 11 120). W tym pierwszym przypadku wzrost był więc większy niż wzrost liczby wydanych zezwoleń na pracę, zaś w drugim przypadku – niższy.

OŚWIADCZENIA O ZAMIARZE POWIERZENIA PRACY CUDZOZIEMCOWI⁴

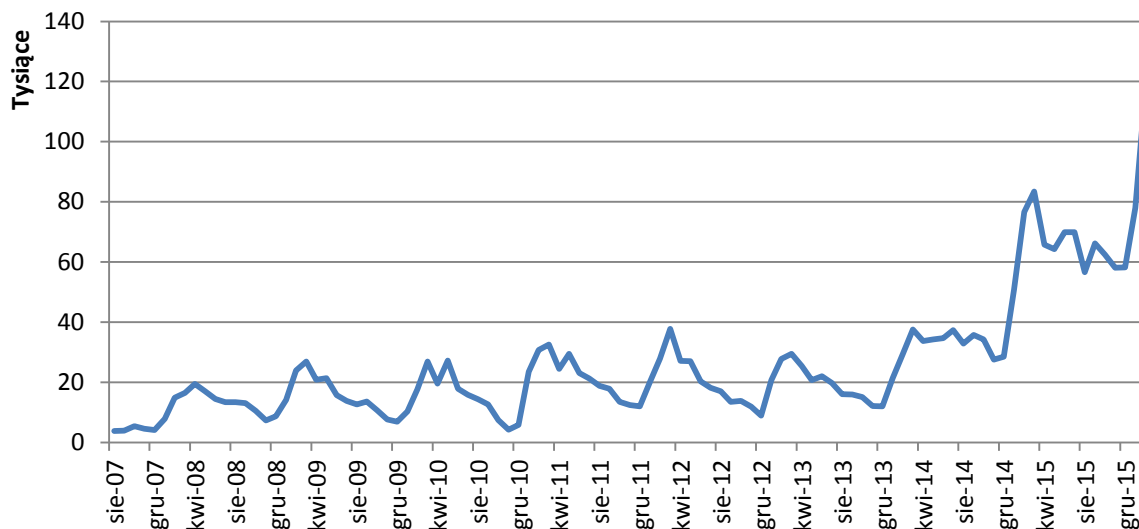
7) W roku 2015 r. zarejestrowano ponad dwukrotnie więcej oświadczeń niż w roku poprzedzającym (2015 - 782 222 oświadczenia, 2014 r. 387 398 oświadczeń). Należy jednak zwrócić uwagę, że najszybszy wzrost miał miejsce na początku roku (rzędu 150%), następnie zmniejszał się (połowa roku ok. 115%) i na koniec roku 102%. Dla porównania liczba rejestrowanych oświadczeń wzrastała w 2014 r. (o 64%) oraz spadała w latach 2012 - 2013 (odpowiednio o 3% i ponad 6%). Dane za rok 2016 (do marca) wskazują na utrzymujący się wzrost liczby rejestrowanych oświadczeń, choć w zmniejszonym tempie. W ciągu dwóch pierwszych miesięcy roku 2016 zarejestrowanych zostało ponad 318 tys. oświadczeń, co stanowiło wzrost w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedzającego o prawie 51%.

Wykres 4. Liczba oświadczeń zarejestrowanych w latach 2008-2015 (w tysiącach)

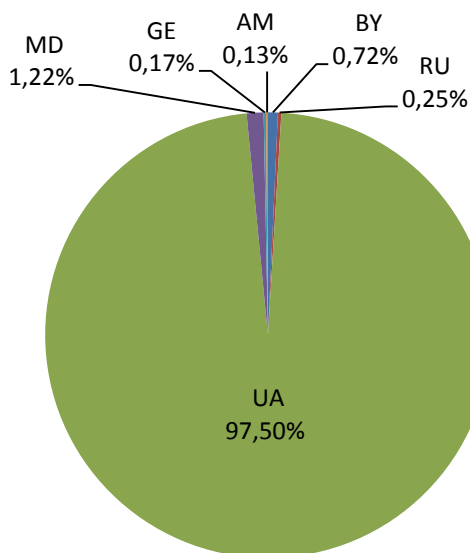
⁴ Zarejestrowane przez pracodawcę w powiatowym urzędzie pracy oświadczenie umożliwia wykonywanie pracy bez zezwolenia przez okres 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy obywatelom Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy.

Wykres 5. Liczba oświadczeń zarejestrowanych od sierpnia 2007 r. do lutego 2016 r. z podziałem na miesiące

8) Obserwujemy dalszą koncentrację oświadczeń w odniesieniu do obywatelstwa – w 2015 na obywateli Ukrainy przypadało 97,5% wszystkich zarejestrowanych oświadczeń (dla porównania w 2014 r. było to 96,3%). Liczba oświadczeń zarejestrowanych w roku 2015 dla obywateli poszczególnych państw objętych procedurą uproszczoną przedstawiała się następująco: Ukraina – 762 700, Mołdawia – 9 575, Białoruś – 5 599, Gruzja – 1 366, Rosja – 1 939, Armenia – 1 043.

Wykres 6. Struktura oświadczeń zarejestrowanych w 2015 r. według obywatelstwa

9) Najwięcej cudzoziemców wykonujących pracę w związku z oświadczeniem jest zatrudnianych w rolnictwie. Branża ta traci jednak obecnie na znaczeniu. W roku 2009 dotyczyło jej prawie 65% oświadczeń. W 2014 r. było to już 46%. Dane za rok 2015, wskazują na dalszą dekoncentrację oświadczeń ze względu na branżę, gdyż udział rolnictwa w strukturze zmniejszył się do 35,4%. Sekcje PKD, których udział w strukturze rejestrowanych oświadczeń wyraźnie się zwiększa to natomiast: przetwórstwo przemysłowe, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz działalność w

zakresie usług administrowania i działalność wspierająca. W ramach dwóch ostatnich występują m.in. agencje zatrudnienia, których rola w procesie zatrudniania cudzoziemców w Polsce wydaje się rosnać.

10) Najnowsze dane (2015 r.) wskazują na wyraźny spadek udziału kobiet w strukturze oświadczeń, do 34%. We wcześniejszych latach było to: 2014 – 38,4%, 2013 r. - 44,6%, 2012 r. - 38,4%, 2011 r. - 43,5%, 2010 r. - 45,7%, 2009 r. – 48,9%, 2008 r. – 46,7%.

11) Oświadczenia są silnie skoncentrowane pod względem terytorialnym, choć obecnie obserwujemy znacznie zmniejszenie się dominującego udziału województwa mazowieckiego. Od kilku lat ponad połowa oświadczeń rejestrowana była w powiatach województwa mazowieckiego, w 2015 r. tego województwa dotyczyło natomiast 40% oświadczeń. Do powiatów, które rejestrują najwięcej oświadczeń w Polsce należą trzy z województwa mazowieckiego: m.st. Warszawa, powiat grójecki i płoński. Wskazane powiaty zarejestrowały w roku 2015 łącznie prawie 25% wszystkich oświadczeń w Polsce. Rok wcześniej było to natomiast prawie 40%.

Tabela 3. Struktura oświadczeń zarejestrowanych przez powiatowe urzędy pracy, według województw, od 2011 r. do 2015 r. (w %)

Województwa	Oświadczenia				
	2011	2012	2013	2014	2015
Dolnośląskie	9,47%	11,66%	9,75%	9,50%	9,34%
Kujawsko - Pomorskie	0,69%	0,93%	1,24%	2,46%	3,80%
Lubelskie	8,49%	7,93%	7,68%	6,78%	7,16%
Lubuskie	3,17%	3,49%	2,77%	2,84%	4,36%
Łódzkie	3,44%	2,48%	2,28%	2,94%	4,82%
Małopolskie	3,57%	3,50%	3,92%	5,17%	5,92%
Mazowieckie	52,66%	53,34%	55,58%	52,38%	40,41%
Opolskie	1,63%	1,44%	1,66%	1,59%	1,88%
Podkarpackie	0,97%	0,77%	1,15%	2,04%	1,29%
Podlaskie	1,00%	0,48%	0,48%	0,47%	0,90%
Pomorskie	2,09%	1,74%	1,39%	1,50%	3,23%
Śląskie	3,68%	3,07%	2,81%	2,91%	4,39%
Świętokrzyskie	2,60%	2,41%	2,57%	1,89%	2,19%
Warmińsko - Mazurskie	0,17%	0,28%	0,37%	0,37%	0,46%
Wielkopolskie	4,55%	5,04%	4,97%	5,68%	7,50%
Zachodniopomorskie	1,83%	1,44%	1,38%	1,48%	2,34%
Ogółem	259 777	243 736	235 616	387 398	782 222

12) Zmniejsza się liczba oświadczeń rejestrowanych dla cudzoziemców, którzy dopiero mieli ubiegać się o tytuł pobytowy. W 2015 r. tej kategorii dotyczył 72% oświadczeń. W roku 2014 było to 79%, rok wcześniej - 85%.

13) Najbardziej popularnym zawodem, dla którego rejestrowano oświadczenia w 2015 r. był pomocniczy robotnik polowy. Na kolejnych pozycjach znalazły się: pomocniczy robotnik w gospodarstwie sadowniczym, pomocniczy robotnik budowlany, pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani, robotnik gospodarczy, pakowacz ręczny, pozostali robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle, magazynier, kierowca samochodu ciężarowego, pomocniczy robotnik w przemyśle przetwórczym⁵.

14) Pracodawcy rejestrując oświadczenia w 2015 r. najczęściej deklarowali zamiar powierzenia pracy na podstawie umowy o dzieło (44%), 40% oświadczeń dotyczyło umowy zlecenia, zaś 15% umowy o pracę. Porównując te dane do danych za rok 2014 widać zmniejszenie się udziału umów o dzieło (o 7 punktów procentowych) na rzecz umów zlecenie.

15) Liczbę pracodawców rejestrujących oświadczenia w 2015 r. można szacować na ok. 45 tys.⁶ Przeciętny pracodawca zarejestrował zatem 17 oświadczeń. Według analogicznych szacunków we wskazanym okresie zarejestrowano oświadczenia dla ok. 542 tys. cudzoziemców. Dla przeciętnego cudzoziemca zarejestrowano więc w 2015 r. 1,4 oświadczenia.

INNE GRUPY CUDZOZIEMCÓW MOGĄCYCH PODEJMOWAĆ PRACĘ W POLSCE

16) Dane dotyczące zezwoleń na pracę oraz oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi nie odzwierciedlają ogólnej liczby obcokrajowców zatrudnionych w Polsce, ponieważ nie obejmują wszystkich kategorii cudzoziemców uprawnionych do wykonywania pracy. Katalog przypadków, określający cudzoziemców uprawnionych do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemców zwolnionych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę określa art. 87 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz.U. z 2015 r., poz. 149 z późn. zm.). Przypadki, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę zawiera również rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 kwietnia 2015 r. *w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę* (Dz. U. z 2015 r., poz. 588).

17) Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie dysponuje danymi dotyczącymi cudzoziemców wykonujących pracę, którzy są zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę (poza tymi, których dotyczy tzw. system uproszczony). Pomocniczo, w celu oszacowania tej liczby można korzystać m.in. z danych dotyczących dokumentów pobytowych, będących w zasobach Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

18) Zgodnie z danymi Urzędu do Spraw Cudzoziemców liczba cudzoziemców posiadających prawo pobytu na terytorium RP zwiększa się. Liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty pobytowe na początku roku 2016 w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o ponad 20%. Największy wzrost dotyczył pobytu humanitarnego (ponad 2,5-krotny) oraz najliczniejszej kategorii – pobytu czasowego (o 56%).

⁵ Na podstawie danych z systemu CeSAR (zawierającego do września 2015 r. informacje o ok. 89% wszystkich oświadczeń, po tej dacie różnica między danymi oficjalnymi a pochodzącymi z systemu wynosi ok.3%).

⁶ Szacunek na podstawie bazy CeSAR. .

Tabela 4. Liczba osób, które posiadają ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu na terytorium RP na początku i w połowie roku 2015

Liczba osób, które posiadają ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu na terytorium RP	stan na 1.01.2015 r.	stan na 1.07.2015 r.	stan na 1.01.2016 r.
Pobyt stały	48 186	51 322	47 989
Pobyt rezydenta długoterminowego UE	8 927	9 318	9 469
Pobyt czasowy	49 649	60 810	77 623
Prawo pobytu obywatela UE	55 493	58 842	63 460
Prawo stałego pobytu obywatela UE	6 806	6 982	7 098
Prawo pobytu członka rodziny ob. UE	535	532	596
Prawo stałego pobytu członka rodziny ob. UE	72	79	84
Azyl	1	1	1
Status uchodźcy	1 408	1 545	1 359
Ochrona uzupełniająca	3 160	2 911	2 058
Pobyt humanitarny	445	1 064	1 599
Pobyt tolerowany	384	341	533
Razem	175 066	193 747	211 869

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UdSC

Znaczna większość tytułów pobytowych wymienionych w tabeli 4. uprawnia do wykonywania pracy w Polsce. W przypadku zezwoleń na pobyt czasowy możliwość wykonywania pracy w Polsce jest natomiast uzależniona od celu pobytu cudzoziemca. Najliczniejszą kategorię wśród zezwoleń na pobyt czasowy stanowią zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, których w 2015 r. wydano 33 148. W tym samym czasie ogólna liczba pozytywnych decyzji dotyczących zezwoleń na pobyt czasowy wynosiła 65 378.

CUDZOZIEMCY W POWIATOWYCH URZĘDACH PRACY⁷

19) Liczba cudzoziemców zarejestrowanych jako bezrobotni wyniosła na koniec grudnia 2015 r. prawie 3,8 tys. co stanowiło ok. 0,24% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Rok wcześniej w rejestrach bezrobotnych pozostawało ok. 3,9 tys. cudzoziemców, stanowiąc 0,21% ogółu bezrobotnych. Udział cudzoziemców w ogóle zarejestrowanych od lat nie przekracza dziesiątych części procenta, choć wykazuje tendencję rosnącą (na koniec 2007 r. wynosił 0,10%, 2011 r. - 0,18%, 2015 – 0,24%).

20) Obywatele państw trzecich stanowili 84% ogółu cudzoziemców zarejestrowanych jako osoby bezrobotne na koniec roku 2015. Najliczniejszą grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych cudzoziemców byli obywatele Ukrainy (ok. 38%), Rosji (ok. 15%) i Białorusi (ok. 8%).

21) Na koniec grudnia 2015 r. 238 cudzoziemców posiadało prawo do zasiłku, co stanowiło ok. 6% wszystkich cudzoziemców zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. W przypadku obywateli Polski odsetek ten wynosił ok. 14%.

⁷ Na podstawie danych z hurtowni danych CeSAR.

22) Zarówno w przypadku obywateli polskich jak i cudzoziemców, w rejestrach bezrobotnych przeważały kobiety. Na koniec grudnia 2015 r. 59% bezrobotnych cudzoziemców stanowiły kobiety, w przypadku Polaków – 52%.

23) Cudzoziemcy widniejący w rejestrach bezrobotnych są nieco starsi niż Polacy. Na koniec roku 2015 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata (32%). Wśród obywateli Polski były to natomiast osoby w wieku 25-34 lata (27%). Średni wiek bezrobotnego cudzoziemca wynosił 40 lat, natomiast bezrobotnego Polaka 39 lat. Cudzoziemcy byli grupą bardziej jednorodną pod względem wieku.

24) Biorąc pod uwagę długość pozostawania w rejestrze bezrobotnych, cudzoziemcy rzadziej niż Polacy należeli do grupy osób długotrwale bezrobotnych. Na koniec roku 2015 wśród cudzoziemców 48% należało do tej kategorii, natomiast w przypadku Polaków – 55%.